

Nya administrativa rutiner m.m. för inkomstgarantier

Sammanfattning

I syfte att göra det möjligt för riksdagsförvaltningen att till Statens pensionsverk (SPV) överlämna handläggningen av ärenden om inkomstgaranti föreslås en ändring i lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen. En närmare reglering av SPV:s uppgifter kommer att göras i ett avtal mellan verket och riksdagsförvaltningen.

Vidare föreslås att det i lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter (ersättningslagen) och i lagen (1996:304) om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet (företrädarlagen) införs nya regler som sammantaget innebär förbättrade möjligheter att kontrollera att rätt belopp betalas ut inom ramen för systemet med inkomstgaranti. Här handlar det bl.a. om att garantitagarnas uppgifter skall kunna verifieras hos dem som betalat ut samordningsinkomster. I syfte att skydda en del av de uppgifter som inhämtats i kontrollsyfte föreslås en regel om sekretess för uppgifter som hänför sig till ärenden om inkomstgaranti.

Några av lagförslagen innebär att sådant som tidigare reglerats i föreskrifter nu tas in i lag. Detta gäller bl.a. garantitagares skyldighet att lämna uppgifter till riksdagsförvaltningen och skyldigheten att betala tillbaka inkomstgaranti som kommit att betalas ut för mycket.

Vidare föreslås att ränta i vissa fall skall kunna tas ut samt att återbetalningsskyldigheten skall kunna efterges om det finns särskilda skäl för det.

Slutligen föreslås att riksdagsförvaltningen utan föregående ansökan skall besluta om rätt till inkomstgaranti, varefter den som vill att den skall betalas ut får ansöka om det.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2003.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning	2
Riksdagsstyrelsens förslag till riksdagsbeslut.....	4
1 Redogörelse för ärendet.....	5
2 Det nuvarande systemet.....	6
2.1 Inkomstgaranti för riksdagens ledamöter.....	6
2.2 Inkomstgaranti för företrädare i Europaparlamentet.....	6
2.3 Handlägningsrutiner avseende inkomstgaranti	6
Information och beslut om inkomstgarantier	7
Rapportering varje månad.....	7
Rutiner för när månadsrapport uteblir.....	7
Årsavstämning	7
Fordringar	7
2.4 Handlägningsrutiner hos SPV avseende chefs pensioner	8
3 Uppföljning av ettåriga inkomstgarantier efter valet 1998	10
4 Riksdagsrevisorernas rapport och förslag.....	11
5 Riksdagsstyrelsens överväganden	13
5.1 Utgångspunkter.....	13
5.2 Överflyttningen till SPV	13
5.2.1 Handläggningen av inkomstgarantier förs över till SPV	13
5.2.2 Hur bör överflyttningen regleras?	14
5.3 Nya administrativa rutiner	14
5.3.1 Kontrolluppgifter från skattemyndigheter	15
5.3.2 Uppgifter från den slutliga taxeringen	16
5.3.3 Garantitagares skyldighet att lämna uppgifter	16
Riksdagsförvaltningens rätt att begära uppgifter från	
garantitagaren	16
Utbetalning av inkomstgaranti bör kunna stoppas i vissa	
fall.....	18
Ändrade förhållanden	18
Heder och samvete.....	19
5.3.4 Skyldighet för utbetalare att lämna uppgifter.....	19
5.3.5 Sekretess	20
5.3.6 Omprövning och återbetalning	23
5.3.7 Riksdagsförvaltningen bör besluta om rätt till	
inkomstgaranti utan ansökan	24
5.4 Överklagande.....	25
5.5 Ikraftträdande och behovet av övergångsbestämmelser	26
6 Författningskommentar	28
6.1 Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)	28

6.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1989:186) om överklagande av administrativa beslut av riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter	28
6.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter	29
6.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1996:304) om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet	31
6.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen	31
7 Riksdagsstyrelsens lagförslag	33
7.1 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)	33
7.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1989:186) om överklagande av administrativa beslut av riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter	34
7.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter	35
7.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:304) om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet	37
7.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen	39

Riksdagsstyrelsens förslag till riksdagsbeslut

Med hänvisning till de motiveringar som framförts under riksdagsstyrelsens överväganden föreslår riksdagsstyrelsen att riksdagen antar de framlagda förslagen till

1. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
2. lag om ändring i lagen (1989:186) om överklagande av administrativa beslut av riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter,
3. lag om ändring i lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter,
4. lag om ändring i lagen (1996:304) om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet,
5. lag om ändring i lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen.

Stockholm den 10 september 2002

På riksdagsförvaltningens vägnar

Birgitta Dahl

/Anders Forsberg

1 Redogörelse för ärendet

Den 29 mars 2000 beslutade riksdagens förvaltningsstyrelse att ge riksdagsförvaltningen i uppdrag att genomföra en översyn av inkomstgarantins nuvarande rapporteringssystem och återkomma med förslag till nya administrativa rutiner. Bakgrunden var att en uppföljning av årsavstämningar för inkomstgarantier under år 1999 visat att systemet för rapportering av preliminära inkomstuppgifter inte hade fungerat tillfredsställande. Uppdraget skulle därför inriktas på att ta fram ett nytt och smidigare system att beräkna och rapportera inkomster under löpande år.

I december 2001 lämnades ett förslag till riksdagsstyrelsen som innebar nya administrativa rutiner för inkomstgarantier. De nya rutinerna innebar i huvudsak att rapporteringen av preliminära inkomster skulle ske årsvis i stället för som hittills månadsvis. Denna rapportering skulle enligt förslaget vara lika detaljerad som nuvarande månadsrapport.

Förslaget till nya administrativa rutiner m.m. för inkomstgarantier bordlades av riksdagsstyrelsen. Med hänsyn till de aspekter som framfördes i samband med bordläggningen tog förvaltningen fram ett nytt förslag.

Det nya förslaget innebar att den årliga rapporteringen – i likhet med vad som gäller för statliga chefs pensioner – skulle vara mindre detaljerad samt att Statens pensionsverk (SPV) skulle överta administrationen av inkomstgarantier till f.d. riksdagsledamöter.

Styrelsen beslutade i februari 2002 att ge riksdagsförvaltningen i uppdrag att ta fram ett detaljerat förslag som utgår från principen att inkomstgarantier till f.d. ledamöter ansluts till den handläggningsordning som gäller för statliga chefs pensioner m.fl. och som innebär att SPV övertar den administrativa hanteringen för utbetalning av garantin.

Under våren 2002 har Riksdagens revisorer med hjälp av KPMG Bohlins AB granskat systemet med inkomstgaranti för riksdagsledamöter. Revisorerna delar KPMG:s bedömning att kontrollen behöver förbättras, men revisorerna tar inte ställning till hur detta skall göras i detalj. Revisorerna konstaterar att vissa av de förslag KPMG lagt fram kräver ytterligare utredning.

I ett par frågor tar Riksdagens revisorer dock ställning. Dels bör det enligt revisorerna övervägas att slopa rutinen med månadsrapportering. Dels finner revisorerna det rimligt att den administrativa hanteringen av utbetalningarna överförs till SPV.

I detta ärende övervägs de tidigare förslagen liksom de som KPMG lagt fram.

2 Det nuvarande systemet

2.1 Inkomstgaranti för riksdagens ledamöter

Bestämmelser om inkomstgaranti finns i 13 kap. lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter, nedan kallad ersättningslagen. Reglerna innebär i huvudsak följande.

En riksdagsledamot som lämnar sitt uppdrag efter minst tre års sammanhängande tid i riksdagen och som inte fyllt 65 år är berättigad till inkomstgaranti. För den som varit riksdagsledamot kortare tid än sex hela sammanhängande år gäller inkomstgarantin under ett år och är 80 % (f.n. 33 200 kr per månad) av garantiunderlaget. Det underlaget består av ledamotsarvodet vid avgången samt ev. fasta tillägg. Uppgår tiden i riksdagen till mer än sex sammanhängande år gäller inkomstgarantin i två år, om riksdagsledamoten inte uppnått 40 års ålder. Har ledamoten uppnått 40 men inte 50 års ålder gäller inkomstgarantin i fem år. Om ledamoten uppnått 50 års ålder vid avgången gäller garantin till ingången av den månad då han eller hon fyller 65 år.

Under det första året är inkomstgarantin alltid 80 % av underlaget. Därefter beror garantins storlek på hur länge ledamoten suttit i riksdagen. För hel inkomstgaranti krävs 12 års tjänstgöring i riksdagen. Garantin är då 66 % av garantiunderlaget (f.n. 27 390 kr). För den som tjänstgjort mellan 6 och 11 år är garantin mellan 33 och 60,5 % av garantiunderlaget.

Inkomstgarantin reduceras om garantitagaren har vissa andra inkomster. Dock skall inkomster motsvarande ett prisbasbelopp per år undantas vid samordningen (f.n. 3 158 kr per månad). Att ersättningsbeloppet skulle minskas om garantitagaren har andra inkomster var en viktig förändring i förhållande till det tidigare systemet med visstidspension och avgångsersättning.

2.2 Inkomstgaranti för företrädare i Europaparlamentet

För den som är eller har varit både företrädare i Europaparlamentet och riksdagsledamot gäller lagen (1996:304) om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet, nedan kallad företrädarlagen. Bestämmelserna i den lagen anknyter till bestämmelserna om inkomstgaranti i ersättningslagen. Om en f.d. riksdagsledamot tar plats i Europaparlamentet regleras hans rätt till inkomstgaranti uteslutande i företrädarlagen.

2.3 Handläggningsrutiner avseende inkomstgaranti

Bestämmelser om administrativa rutiner för beslut och utbetalning av inkomstgaranti finns i tillämpningsföreskrifter till ersättningslagen och företrädarlagen samt i anvisningar till blanketter för inkomstgarantin.

Information och beslut om inkomstgarantier

I samband med att en ledamot avgår lämnas såväl allmän som riktad information om reglerna för inkomstgaranti och pensionsförmåner. Varje enskild ledamot får information om vilka ersättningar han eller hon är berättigad till och storleken på dessa. Vidare sänds ansökningshandlingar ut.

När ansökan lämnats in fattar riksdagsförvaltningen beslut om rätt till inkomstgaranti. Tillsammans med beslutet får ledamoten ett informationsmaterial där rutinerna för inkomstrapportering och utbetalning av inkomstgaranti beskrivs samt blanketter för en månatlig rapportering av inkomster som påverkar inkomstgarantin.

Om en ledamot inte lämnar någon ansökan fastställs inte någon rätt till inkomstgaranti.

Rapportering varje månad

De uppgifter som lämnats på ansökningsblanketten ligger till grund för om och i så fall hur stort avdrag som skall göras på den utbetalning som sker den första månaden. Därefter skall garantitagaren en gång per månad, före den 5:e, skicka in en redogörelse för faktiska inkomster föregående månad och en preliminär beräkning av inkomster för aktuell månad. Utbetalning av inkomstgaranti sker den 25:e i varje månad.

Rutiner för när månadsrapport uteblir

Om garantitagaren inte skickar in någon inkomstuppgift, betalas inkomstgaranti ut med samma belopp som tidigare i ytterligare två månader. Påminnelser sänds från riksdagsförvaltningen till garantitagaren. Om garantitagaren inte hör av sig, upphör utbetalningen tills han eller hon inkommit med begärda inkomstrapporter.

Årsavstämning

I mitten av januari varje år ombeds garantitagaren att lämna en årsuppgift för det gångna året. Årsuppgiften skall innehålla uppgift om de inkomster som påverkar inkomstgarantin. Den skall ha kommit in senast den 15 februari. Därefter görs en årsavstämning. Om årsuppgiften visar att garantitagaren har haft högre inkomster än vad som angetts i månadsrapporterna leder det till ett krav på återbetalning, som i vissa fall verkställs genom avdrag på kommande utbetalning. I andra fall skickas en faktura. Om årsuppgiften visar att garantitagaren har haft lägre inkomster, görs i regel en utbetalning till garantitagaren.

Fordringar

Om möjligt räknas uppkomna fordringar av vid kommande utbetalningar. Om skulden överstiger 5 000 kr, delas avdraget upp på tre tillfällen om inte annat överenskommits med garantitagaren. Om det inte finns någon kommande utbetalning att göra avdrag på, sänds i stället en faktura. Vid för sen betalning

debiteras dröjsmålsränta enligt 6 § räntelagen (1975:635), dvs. referensränta med tillägg av åtta procentenheter. I övrigt tas ingen ränta ut.

2.4 Handläggningsrutiner hos SPV avseende chefs pensioner

SPV har hand om statliga chefs pensioner. Dessa regleras i förordningen (1995:1038) om statliga chefs pensioner m.m. Verket hanterar också de s.k. förordnandepensionerna som gäller för dem som tillträtt en statlig förordnandetjänst före den 1 oktober 1995. I fråga om dessa gäller fortfarande den i övrigt upphävida förordningen (1991:1160) om förordnandepension m.m.

Förordnandepension och chefs pension skall minskas med inkomst av anställning eller annat förvärvsarbete som pensionstagare har för tiden före den månad som pensionstagaren fyller 65 år. Efter 65 års ålder samordnas i allmänhet andra pensioner, såsom t.ex. ITP (Industrins och handelns tilläggs-pension för tjänstemän).

En pensionstagare med förordnandepension får under år 2002 tjäna upp till 109 800 kr per år utan att det påverkar pensionen. Motsvarande belopp för den som har chefs pension är 58 308 kr.

När en ansökan har kommit in till SPV, fattas ett beslut av SPV – i vissa fall av regeringen – om förordnandepension alternativt chefs pension. Ett beslut om förordnandepension/chefs pension fattas alltid, även om pensionstagaren har en annan inkomst som är mycket hög. På den inkomstuppgift som SPV begär in, behöver sökanden inte lämna uppgift om utbetalare, t.ex. arbetsgivare eller pensionsutbetalare – endast ett belopp skall anges. Kontantprincipen används, vilket innebär att ersättningar skall redovisas för det år som de betalas ut, oavsett vilket år ersättningen hänförs sig till.

Den som har förordnandepension eller statlig chefs pension krävs av SPV i november (år 1) på preliminära inkomstuppgifter för kommande kalenderår. Med hänsyn till lämnade inkomstuppgifter betalas förordnandepension/chefs pension ut under år 2. Om inkomsten ändras, skall pensionstagaren anmäla detta till SPV. Slutlig reglering görs i februari/mars år 3, efter att SPV har krävt uppgifter om faktiska inkomster.

Den som efter årsavstämning har pengar att fordra får ingen ränta. SPV tar inte heller ut någon ränta på återkrav som återbetalas enligt de villkor som anges i faktura, vilket i regel innebär att betalning skall ske inom en månad. För skuld som inte betalas inom en månad tillämpas förordningen (1993:1138) om hantering av statliga fordringar. Den innebär att dröjsmålsränta enligt räntelagen (1975:635) debiteras, dvs. gällande referensränta utökad med åtta procentenheter. Detsamma gäller om återbetalning inte sker i enlighet med en överenskommen avbetalningsplan. För krav som återbetalas enligt överenskommen avbetalningsplan debiteras ränta motsvarande statens utlåningsränta. Varje år får omkring tio pensionstagare pengar återbetalda, och cirka tio pensionstagare krävs på återbetalning, efter årsavstämningen.

SPV bevakar ca 100 förordnandepensioner och chefs pensioner per år. För närvarande erhåller cirka tio personer inte någon utbetalning av pension på grund av för hög inkomst.

3 Uppföljning av ettåriga inkomstgarantier efter valet 1998

Efter valet år 1998 fick 31 ledamöter en ettårig inkomstgaranti. Garantierna blev efter reguljär årsavstämning föremål för särskild uppföljning inom Riksdagsförvaltningen. Uppföljningen redovisades i en promemoria.

Uppföljningen visade att det var relativt vanligt med differenser. I cirka en fjärdedel av fallen konstaterades en differens vid årsavstämningen som var högre än 10 000 kr. För några hade inkomstgaranti betalats ut med för lågt belopp, medan de övriga hade fått för höga belopp utbetalade. Samtliga uppkomna skulder hade återbetalats. I några få fall konstaterades att årsavstämningen och månadsrapporteringen överensstämde.

Flera av differenserna mellan månadsrapporter och årsuppgifter berodde dels på att den garantiberättigade fått ändrade ekonomiska förhållanden, dels på en inbyggd eftersläpning i det administrativa systemet eftersom tidigare lämnade preliminära uppgifter legat till grund för utbetalningar. I några fall fanns flera olika orsaker till differenserna, bl.a. ojämna inkomster med vissa höga månadsinkomster under garantitiden.

En annan orsak till differenserna var att många garantitagare hade haft arvodesinkomster för olika typer av uppdrag som betalats ut oregelbundet. Dessa arvodesinkomster var svåra att förutse vid månadsrapporteringen. I några fall hade garantitagarna även misstolkat begreppet pensionsgrundande inkomst och därför först inte redovisat vissa arvodesinkomster.

I promemorian konstaterades att det inte är onormalt att differenser uppstår. Att så kan ske har också förutsatts bl.a. i tillämpningsföreskrifterna. Vidare gjordes bedömningen att konstruktionen av rapporteringssystemet bidragit till att differenser uppkommit. Det gällde framför allt systemet med rapportering av förväntade inkomster under kommande månad. Någon anledning att anta att differenserna uppstått av annan anledning än missförstånd beträffande regleringens innebörd eller svårigheter att korrekt uppskatta – ofta oregelbundna – inkomster månadsvis i förväg fanns inte. Orsaken till differenserna torde i stället stå att finna i det faktum att många garantitagare hade uppfattat systemet som påtagligt krångligt och svårhanterligt. Kritik hade också riktats mot såväl blanketter som informationsmaterial.

Denna uppföljning föranledde sedan det beslut om översyn av rapporteringssystemet som redovisas i detta ärende.

4 Riksdagsrevisorernas rapport och förslag

Som framgår ovan har Riksdagens revisorer med hjälp av KPMG Bohlins AB granskat systemet med inkomstgaranti för f.d. riksdagsledamöter. KPMG:s rapport i den del som omfattar synpunkter på regler, rutiner och förslag rörande inkomstgarantin kan sammanfattas enligt följande.

Risker och kontrollmöjligheter med nuvarande ordning

KPMG konstaterar inledningsvis att gällande regelverk innehåller relativt komplicerade regler och föreskrifter. Det bör dock ankomma på varje ledamot att i det enskilda fallet ta reda på de lagregler och föreskrifter som gäller och sedan på ett riktigt sätt ange de inkomster som skall reducera inkomstgarantin.

I det läge som nu uppstått, med tveksamheter i några fall i den inkomstre-dovisning som legat till grund för utbetalningar av inkomstgarantin, menar KPMG att det finns skäl för riksdagsförvaltningen att göra utökade kontroller inom ramen för gällande regler och föreskrifter.

KPMG menar vidare att förvaltningens kontrollmöjligheter med de nuvarande reglerna är starkt begränsade. Framtida regelverk och rutiner bör därför så långt som möjligt försvåra missbruk och misstag som kan rubba tilltron till demokratin, leda till för stora utbetalningar från statskassan eller i förlängningen drabba den enskilde själv.

Revisionsbyrån konstaterar emellertid att det är svårt att ställa upp regler och kontrollmöjligheter som är så heltäckande och rigorösa att de leder till fullständig "rättvisa". Ett alltför komplicerat regelverk och system för redovisning kan leda till orimliga konsekvenser för både förvaltningen och berörda f.d. riksdagsledamöter. Allt går inte att förutse, kontrollera eller rätta till – i vart fall inte till en rimlig kostnad.

God service befriar inte från ansvar

Enligt KPMG:s uppfattning har riksdagsförvaltningen tagit fram klara blanketter och tydliga instruktioner samt lämnat utförlig information till ledamöterna, både muntligt och skriftligt. Förvaltningen ger en omfattande service inte bara till ledamöter utan även till f.d. ledamöter.

KPMG menar vidare att trots att reglerna kan sägas vara relativt tydliga finns det utrymme för missförstånd hos enskilda ledamöter. Därtill kan, trots förvaltningens goda ambitioner, också sägas att de anvisningar som framgår av de utsända blanketterna skulle kunna bli ännu tydligare. Det finns bl.a. ett visst behov av att göra språket enklare och ge ännu tydligare exempel på typiska inkomster som måste redovisas, såsom olika slag av styrelsearvoden.

Inkomst av näringsverksamhet

Ledamöter som fått beslut om inkomstgaranti kan äga och driva företag i olika associationsformer. Enligt KPMG är reglerna om inkomstgaranti relativt klara såtillvida att inkomst av rörelse bidrar till att reducera garantibeloppet från riksdagen.

Inte sällan kan den enskildes företagsinkomster styras i tiden. Enligt KPMG:s förmenande är det inte rimligt att föreslå några ändringar för att hindra att sådana – i vissa lägen – förmånliga åtgärder vidtas från ledamöternas sida.

Samordnad handläggning

KPMG gör bedömningen att det finns fördelar med att engagera SPV för att ta över handläggningen av inkomstgarantierna. SPV är ett statligt expertorgan när det gäller pensioner och andra förmåner för i första hand statligt anställd personal. Rent allmänt skulle det innebära en mera rationell hantering att flera liknande system kom att handläggas av en och samma myndighet.

Några tänkbara förändringar

I denna del påpekar KPMG att slutskattebeskedet är offentligt, att det skulle kunna granskas och att uppgifterna i det skulle kunna utgöra grund för att ta upp en diskussion med garantitagaren om eventuella avvikelser från tidigare lämnade uppgifter.

Kontrolluppgifter från arbetsgivare är skyddade enligt 9 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100). I dag kan endast den enskilde själv få del av sådana uppgifter hos skattemyndigheten. KPMG anför här att det inte ter sig orimligt att riksdagsförvaltningen får tillgång till dessa uppgifter.

Avslutningsvis förordar KPMG att man inom ramen för systemet med inkomstgarantier övergår till årsvisa rapporter. Dagens system med månadsvis rapportering förefaller enligt KPMG otympligt för de inblandade parterna och saknar motsvarighet hos SPV när det gäller chefs pensioner.

KPMG föreslår också att stickprovskontroller avseende f.d. ledamöters inkomstförhållanden bör kunna ske i högre grad än hittills. Regelverket bör vid behov förtydligas i detta avseende.

5 Riksdagsstyrelsens överväganden

5.1 Utgångspunkter

Som framgår ovan är en av utgångspunkterna för de förslag som nu läggs fram att hanteringen av inkomstgarantierna skall flyttas över till SPV och att rutinerna för handläggningen skall ändras så att det i stället blir fråga om att lämna uppgifter, såväl preliminära som slutliga, endast på kalenderårsbasis. Uppgifterna om inkomster delas upp – såsom redan sker beträffande årsuppgifterna – endast på inkomstslag, inte på utbetalare. Övergången till årsvis rapportering föranleder en del ändringar i tillämpningsföreskrifterna. Dessa tas inte upp i detta sammanhang. Däremot övervägs behovet av lagändringar.

En annan utgångspunkt är att de grundläggande förutsättningarna för rätten till inkomstgaranti inte skall omprövas. Inte heller kategorierna av inkomster som skall samordnas tas upp till förnyade överväganden. Översynen tar alltså inte sikte på de materiella reglerna utan avser endast den administrativa hanteringen.

Ytterligare en viktig utgångspunkt är att garantitagaren även fortsättningsvis bör ha ansvaret för att riktiga och fullständiga uppgifter läggs till grund för besluten om inkomstgaranti. De uppgifter som garantitagarna lämnar bör alltså förutsättas vara riktiga.

Slutligen har skrivelsen från Riksdagens revisorer och den bakomliggande rapporten från KPMG legat till grund för förslagen. I den rapporten har påpekats att det finns ett behov av förbättrad kontroll.

5.2 Överflyttningen till SPV

5.2.1 Handläggningen av inkomstgarantier förs över till SPV

Inkomstgarantierna administreras i dag helt av riksdagsförvaltningen. Som påpekas i KPMG:s rapport är SPV ett statligt expertorgan när det gäller pensioner och andra förmåner för i första hand statligt anställd personal. Rent allmänt skulle det innebära en mer rationell hantering att flera liknande system kom att handläggas av en och samma myndighet. Riksdagsförvaltningens uppgifter skulle kunna renodlas till att avse beslut om inkomstgaranti och service åt nuvarande ledamöter samtidigt som avgångna ledamöters förmåner skulle administreras gemensamt med dem som slutat en statlig chefsbefattning. Härtill kommer att SPV har en organisation både för utbetalning och för kravhantering.

Redan i dagsläget utbetalar SPV ett antal pensionsförmåner till riksdagsledamöter. Detta sker med stöd av ett avtal från år 1996. Avtalet omfattar alla typer av pensionsförmåner som regleras i ersättningslagen och dess äldre motsvarighet, dock med undantag för just inkomstgarantierna. I avtalet regleras bl.a. riksdagsförvaltningens och SPV:s åtaganden, avgifter och betalningsvillkor. Arrangemanget med att låta SPV sköta utbetalningarna av andra

förmåner har fungerat bra, låt vara att de förmånerna inte kräver vare sig hantering av blanketter eller att bedömningar görs i samma utsträckning som inkomstgarantierna.

Övervägande skäl talar alltså för en överflyttning av hanteringen till SPV. Också Riksdagens revisorer har tagit ställning för en sådan överflyttning. Det grundläggande beslutet om rätt till inkomstgaranti bör dock som hittills fattas av riksdagsförvaltningen. Att det beslutet skall fattas i riksdagsförvaltningen och inte av SPV bör framgå av tillämpningsföreskrifter. I avsnitt 5.3.7 föreslås att beslut om rätt till inkomstgaranti skall fattas utan att garantitagaren har ansökt om det.

5.2.2 Hur bör överflyttningen regleras?

En överflyttning av administrationen av inkomstgarantierna till SPV skulle rent teoretiskt kunna ske så att det i lag anges att verket skall handlägga sådana ärenden. Detta är dock en opraktisk lösning. Smidigare är då att, såsom redan sker beträffande andra förmåner som regleras i ersättningslagen, träffa ett avtal med SPV om saken.

Innebörden av ett sådant avtal som skisserats är att riksdagsförvaltningen inte längre skall sköta en administrativ uppgift som förvaltningen har enligt gällande regelverk. Grundläggande regler om förvaltningens uppgifter finns i 9 kap. 4 § riksdagsordningen. Där framgår bl.a. att riksdagsförvaltningen – i den omfattning riksdagen bestämmer – skall handlägga personalfrågor, göra upp budgetförslag och i övrigt handlägga frågor om förvaltningen inom riksdagen. Riksdagen har meddelat närmare bestämmelser om förvaltningens uppgifter i lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen, nedan kallad instruktionen. Där framgår bl.a. att riksdagsförvaltningen – om inte annat är särskilt föreskrivet – skall handlägga frågor dels om arvoden och ersättningar till riksdagens ledamöter och till Sveriges företrädare i Europaparlamentet, dels om pensioner och andra förmåner till ledamöterna och deras efterlevande samt till företrädarna och deras efterlevande (2 § första stycket 3).

De regler som gäller i dag innebär alltså att det krävs en lagändring för att ett avtal med SPV skall kunna slutas i enlighet med vad som redovisats ovan. I instruktionen för riksdagsförvaltningen bör det därför anges att förvaltningen har möjlighet att överlämna den administrativa hanteringen av inkomstgarantier och andra förmåner till annan myndighet. Av regleringen bör framgå att den som övertar uppgifter med stöd av denna bestämmelse har samma befogenheter som riksdagsförvaltningen.

5.3 Nya administrativa rutiner

I detta avsnitt lämnas förslag som syftar till att åstadkomma förnyade administrativa rutiner för utbetalningen av inkomstgarantier. Förslagen bygger i vissa fall på de förslag som KPMG presenterat i sin rapport till Riksdagens revisorer. I andra fall handlar det om förslag som bygger på erfarenheter hos

riksdagsförvaltningen. Tanken med förslagen är inte bara att det i de enskilda fallen skall kunna genomföras kontroller. De nya reglerna torde sannolikt också bidra till att den allmänna kontrollnivån i systemet höjs något, vilket torde kunna ha en preventiv effekt.

Som framgår ovan är avsikten att SPV på riksdagsförvaltningens uppdrag skall sköta den administrativa hanteringen av inkomstgarantier. De förslag som presenteras nedan är avfattade så att de tar sikte på riksdagsförvaltningen. I praktiken kommer bestämmelserna dock att tillämpas av SPV.

5.3.1 Kontrolluppgifter från skattemyndigheter

För närvarande finns inga regler om uppgiftsskyldighet för andra myndigheter gentemot riksdagsförvaltningen rörande ledamöters ekonomiska förhållanden.

KPMG har i sin rapport föreslagit att riksdagsförvaltningen bör få möjlighet att från skattemyndigheten ta in kopior på kontrolluppgifter som gäller lön, arvoden m.m. till enskild garantitagare. I rapporten påpekas att de uppgifter som förslaget tar sikte på skyddas av sekretess enligt 9 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100).

Bestämmelser om kontrolluppgifter finns i lagen (2001:1227) om självdeklaration och kontrolluppgifter. Kontrolluppgifter skall bl.a. lämnas om utgiven förmån och ersättning som utgör intäkt i inkomstslaget tjänst (6 kap. 1 §). Syftet med inlämnandet av kontrolluppgifter är att de skall ligga till grund för taxering och vissa andra beslut och förfaranden som har att göra med skatter, avgifter och pensionsgrundande inkomst (1 kap. 4 §).

En fördel med en möjlighet att begära in kontrolluppgifter är naturligtvis att detta ger förbättrade förutsättningar att kontrollera att regelverket efterlevs. Som exempel kan nämnas att det kan ge anledning till att begära in ytterligare uppgifter från garantitagaren eller från utbetalaren, om kontrolluppgifterna tyder på att garantitagaren haft samordningsbara inkomster som inte uppgetts.

Mot detta får ställas att syftet med inhämtandet av kontrolluppgifter i grunden är att de skall utgöra underlag för taxeringen och vissa därtill anknutna frågor. Detta syfte är också angivet i lagtexten. Det är svårt att överblicka konsekvenserna av att låta kontrolluppgifterna användas till något annat än taxering m.m. Något initiativ för att utvidga användningsområdet för kontrolluppgifter bör inte tas inom ramen för detta ärende.

Vidare anses intresset av skydd för den personliga integriteten väga mycket tungt i skattesammanhang. Sekretessen hos skatteförvaltningen är absolut för den typ av uppgifter som nu är aktuella. Ett av de grundläggande skälen för detta är att skattskyldiga har en långtgående plikt att lämna uppgifter om egna förhållanden (prop. 1979/80:2 Del A, s. 256 f.). Det finns inte heller något exempel på att skatteförvaltningen ålagts uppgiftsskyldighet gentemot annan avseende innehållet i kontrolluppgifter. Förslaget framstår därför som ett principiellt genombrott. Tillräckligt starka skäl för det finns inte.

Övervägande skäl talar således emot införandet av en uppgiftsskyldighet för skattemyndigheten avseende innehållet i kontrolluppgifter. KPMG:s förslag i denna del bör alltså inte genomföras.

5.3.2 Uppgifter från den slutliga taxeringen

KPMG har pekat på möjligheten att använda slutskattebeskedet i taxeringsförfarandet i syfte att förbättra kontrollen av utbetalningar av inkomstgaranti. I viss begränsad utsträckning har sådana kontroller redan förekommit.

Bestämmelser om slutskattebeskedet finns i skattebetalningslagen (1997:483) och i skattebetalningsförordningen (1997:750). De innebär att slutskattebeskedet i regel kommer i augusti månad och senast i december månad. Slutskattebeskedet visar bl.a. den skattskyldiges taxerade inkomst, den beskattningsbara inkomsten och debiterad skatt. Uppgifterna i slutskattebeskedet är alltså inte direkt jämförbara med de typer av inkomster som skall samordnas. Däremot skulle uppgifterna i förekommande fall kunna utgöra grund för en mer regelbunden uppföljning.

En fördel med att använda slutskattebeskedet framför det ovan beskrivna förslaget att begära in kontrolluppgifter är att uppgifterna i slutskattebeskedet är offentliga och sålunda inte kräver någon särbehandling på det sätt som gäller för uppgifter som skyddas av sekretess.

En annan fördel med att använda slutskattebeskedet är att uppgifterna i det är säkrare än de som anges i kontrolluppgifterna.

Metoden har också vissa nackdelar. De inkomster som redovisas på slutskattebeskedet är inte direkt jämförbara med de inkomster som skall samordnas. Svårigheterna att jämföra berörda uppgifter accentueras dessutom i de fall där garantin bara avsett en del av året. Detta får till följd att slutskattebeskedet bara kan användas som en indikation på att det kan finnas anledning att gå vidare och kontrollera uppgifterna med garantitagaren och, i förekommande fall, med den som betalat ut beloppet.

En annan nackdel är att slutskattebeskedet kommer först i augusti. Detta får dock betraktas som en marginell försämring. Årsavstämning bör i de flesta fall kunna göras under våren ändå.

Slutsatsen blir att uppgifterna i slutskattebeskedet bör kunna användas för att kontrollera uppgifterna från garantitagaren. Detta bör ske bl.a. om uppgifterna i årsuppgiften avviker kraftigt från dem som lämnats i de preliminära inkomstuppgifterna. Vidare bör stickprov kunna göras. Också i andra fall kan det tänkas finnas behov av att kontrollera garantitagarnas uppgifter mot slutskattebeskedet. Det synes emellertid inte finnas behov av att rutinemässigt begära in slutskattebeskeden. Beskeden bör alltså bara kontrolleras om det finns särskild anledning till det.

5.3.3 Garantitagares skyldighet att lämna uppgifter

Riksdagsförvaltningens rätt att begära uppgifter från garantitagaren

För att riksdagsförvaltningen skall kunna bedöma hur stor inkomstgaranti som skall betalas ut måste garantitagaren lämna uppgifter om sina inkomstförhållanden.

I de nu gällande tillämpningsföreskrifterna anges att riksdagsförvaltningen kan begära att inkomstförhållandena styrks genom självdeklaration eller på annat sätt. Tanken med det synes ha varit att garantitagaren fullständigt skall redovisa de inkomster som kan ha betydelse för prövningen. Med självdeklaration avses inte den skattemässiga deklarationen utan en förteckning som garantitagaren själv upprättat.

Det kan ifrågasättas om den valda formuleringen i tillämpningsföreskrifterna fullt ut träffar de situationer där det kan finnas behov av att inhämta uppgifter från garantitagaren. Vad som kan behöva kontrolleras är ju om garantitagaren i exempelvis årsuppgiften verkligen redovisat *alla* inkomster som är av betydelse för bedömningen av inkomstgarantin. Det kan nämnas att det kan finnas flera orsaker till att uppgifter utelämnats. Som påpekats i den i avsnitt 3 beskrivna uppföljningen saknas det anledning att anta annat än att de felaktigheter som upptäckts berott på missförstånd beträffande regleringens innebörd.

Ett fall där det kan finnas behov av att begära in uppgifter är när det i årsuppgiften lämnas en uppgift som i betydande omfattning avviker från dem som lämnats tidigare. Ett annat exempel är när ett stickprov som riksdagsförvaltningen gjort hos skattemyndigheten tyder på att alla inkomster inte redovisats. Som ytterligare exempel kan nämnas att det blivit allmänt känt att en garantitagare haft större inkomster än vad som uppgivits tidigare.

I de exempel som har beskrivits kan det finnas anledning att klargöra skälen till de nyss nämnda skillnaderna. Detta bör kunna ske så att riksdagsförvaltningen ges rätt att från garantitagaren begära uppgifter som har betydelse för prövningen av inkomstgarantin. Det föreslås således att en sådan möjlighet införs.

En begäran om uppgifter bör i möjligaste mån utformas så att den inte i onödan efterfrågar uppgifter som saknar betydelse. Det går dock inte att helt låta bli att begära uppgifter om sådana inkomster som inte skall samordnas. Om exempelvis garantitagaren väljer att besvara en begäran om uppgifter så att han endast förklarar att skillnaden mellan hans taxerade inkomst och de inkomster han redovisat i inkomstuppgifterna beror på en privat pensionsförsäkring bör han vara skyldig att ange vilken försäkringsinrättning som står för utbetalningen. I annat fall saknas ju i praktiken möjlighet att kontrollera att uppgifterna är riktiga. Att känsliga uppgifter kan komma in i ett ärende om inkomstgaranti är alltså oundvikligt. Som en följd av detta föreslås i avsnitt 5.3.5 en bestämmelse om sekretess som tar sikte på uppgifter i ett ärende om inkomstgaranti.

Det får förutsättas att möjligheten att begära upplysningar utnyttjas i undantagsfall. Främst handlar det, som i de ovan angivna exemplen, om fall där det framkommit något som talar för att uppgifterna behöver stämmas av.

Sammantaget innebär detta att det i stället för den nuvarande tillämpningsföreskriften bör införas en bestämmelse där det slås fast att en garantitagare är skyldig att lämna de upplysningar till riksdagsförvaltningen som behövs för

prövningen av hans eller hennes inkomstgaranti. Bestämmelser om detta bör tas in i ersättningslagen och företrädarlagen.

Utbetalning av inkomstgaranti bör kunna stoppas i vissa fall

Dagens regler innebär att riksdagsförvaltningen kan innehålla en utbetalning om den garantiberättigade försummar att lämna månads- eller årsuppgift. Andra påtryckningsmedel för att få in begärda uppgifter saknas. Frågan blir då om det finns något behov av ytterligare sanktioner.

I dagsläget lämnas årsuppgifter in i enlighet med gällande föreskrifter, även om det ibland förekommer att påminnelse måste ges. Något större behov av ytterligare sanktioner för att få in årsuppgifterna tycks alltså inte finnas.

När det sedan gäller de uppgifter som efterfrågas med stöd av den regel som föreslagits i föregående avsnitt måste å ena sidan utgångspunkten vara att en sådan begäran följs. Å andra sidan framstår det som otillfredsställande att det inte finns någon som helst sanktion att ta till i fall garantitagaren inte skulle svara. En tanke skulle här kunna vara att den som låter bli att lämna begärda uppgifter skulle bli återbetalningsskyldig för hela det utbetalda beloppet. Ett alternativ skulle kunna vara att införa en möjlighet att stoppa fortsatta utbetalningar i likhet med vad som redan gäller i fråga om den som inte lämnar in årsuppgiften.

Ett beslut om total återbetalning skulle kunna leda till praktiska nackdelar. Om ett beslut skulle fattas om total återbetalning och uppgifterna sedan lämnades in, skulle beslutet få omprövas. Detta skulle eventuellt få ske i ett läge där avräkning skett mot löpande utbetalningar, indrivningsåtgärder hunnit vidtas etc. Härtill kommer att ett sådant beslut får vissa återverkningar för den berördes taxering. Några motsvarande nackdelar finns inte med att stoppa utbetalningarna.

Det kan dessutom ifrågasättas om inte en möjlighet att kräva tillbaka allt som utbetalats är en oproportionerligt hård sanktion. I regel torde det vara så att den som inte lämnar in uppgifter ändå har rätt till en viss inkomstgaranti. Denna nackdel kan svårligen anses föreligga såvitt gäller alternativet att stoppa utbetalningarna.

Slutsatsen blir att det inte bör införas någon särskild regel om total återbetalning i de fall uppgifter inte skulle lämnas. Däremot bör en möjlighet införas att stoppa pågående utbetalningar. Bestämmelser om detta bör införas i ersättningslagen och i företrädarlagen.

Ändrade förhållanden

Av den ovan redovisade uppföljningen framgår att ett av skälen till att differenser uppkommit har varit att garantitagarens inkomstförhållanden ändrats under perioden. Garantitagaren kan t.ex. ha fått ett nytt arbete under den senare delen av året. Vidare kan ett arvode som avser en längre period ha betalats ut. Regelverket på detta område bör bidra till att differenserna vid den årliga avstämningen blir så små som möjligt. I viss utsträckning kommer en övergång till årsvis rapportering att verka i denna riktning eftersom det inte

uppkommer någon eftersläpning i rutinerna. Å andra sidan ger det nuvarande systemet med månadsrapportering ett visst utrymme för att under året rätta till sådana förändringar som annars skulle visa sig först när årsuppgiften lämnades in. Det kommer alltså fortfarande att finnas ett visst behov av att under pågående utbetalningsår få in uppgifter om ändrade förhållanden från den som uppbär ersättning. Garantitagaren bör därför vara skyldig att på eget initiativ lämna uppgift om hans eller hennes inkomstförhållanden förändrats väsentligt. Bestämmelser om detta bör tas in i ersättningslagen och i företräddarlagen.

Vad som skall anses vara väsentligt ändrade förhållanden får bedömas från fall till fall. En inkomstförändring kan betyda mycket för några men mindre för andra. Härtill kommer att en ändrad inkomst förändrar inkomstgarantin med varierande belopp beroende på tjänstgöringstid i riksdagen. Några generella anvisningar för bedömningen låter sig alltså inte göras. Däremot bör en inkomstförändring som på årsbasis överstiger 30 000 kr kunna ses som ett riktmärke för när det är fråga om väsentligt ändrade förhållanden. För ett sådant relativt högt riktmärke talar att mindre förändringar inte i någon större grad bidrar till att staten gör ränteförluster på för högt utbetalda belopp. Dessutom skulle en alltför låg gräns inbjuda till en omfattande rapportering av ändrade inkomstförhållanden, något som i praktiken skulle motverka syftet med övergången från månadsvis till årsvis rapportering av inkomster.

Heder och samvete

Avslutningsvis bör här nämnas att garantitagaren på de nuvarande årsblanketternas intygar på heder och samvete att uppgifterna är riktiga. I likhet med vad som gäller på en rad andra områden bör kravet på heder och samvete författningsregleras. Som exempel kan nämnas 19 § lagen (1993:737) om bostadsbidrag. En bestämmelse om detta bör tas in i ersättningslagen och i företräddarlagen. Den som lämnar felaktiga uppgifter kan, med en sådan reglering, komma att göra sig skyldig till osann försäkran (15 kap. 10 § brottsbalken).

5.3.4 Skyldighet för utbetalare att lämna uppgifter

De förslag som nu har presenterats innebär att riksdagsförvaltningen kan kräva att en garantitagare lämnar uppgift om vilka inkomster han eller hon har som skall samordnas. Om det efter en sådan begäran skulle visa sig att garantitagaren har haft inkomster som inte har tagits upp tidigare inställer sig naturligtvis frågan om de nya uppgifterna är fullständiga. I vissa fall kan det tänkas att garantitagaren lämnar sådana kompletterande upplysningar att det framstår som klart att uppgifterna är fullständiga. I andra fall kan det vara svårare att bilda sig en uppfattning om detta. I dessa – förmodligen ytterst sällsynta – fall finns ett behov av att kunna kontrollera uppgifterna med den som sägs ha betalat ut beloppet.

I dagens regelverk saknas regler som gör det möjligt för riksdagsförvaltningen att hos utbetalare av ersättningar begära att uppgifter om betalningen lämnas ut.

Bestämmelser om uppgiftsskyldighet finns på en del andra håll i lagstiftningen. Som exempel kan nämnas att det i 29 § lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl., som träder i kraft den 1 januari 2003, föreskrivs att banker och andra penninginrättningar på begäran av domstol, Riksförsäkringsverket eller den allmänna försäkringskassan skall lämna uppgifter om en namngiven person. Det kriterium som uppställs rörande själva uppgifterna är att de skall gälla förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av lagen. En liknande bestämmelse finns i 20 kap. 9 § lagen (1962:381) om allmän försäkring. I det fallet riktar sig dock uppgiftsskyldigheten till en vidare krets, nämligen statliga och kommunala myndigheter samt arbetsgivare och försäkringsinrättningar.

Riksdagsförvaltningen bör mot bakgrund av det anförda ges möjlighet att begära uppgifter rörande utbetalningar till garantitagaren. En sådan regel bör göra det möjligt att begära uppgifter om inkomster som är pensionsgrundande, om vissa socialförsäkringar och om olika typer av försäkringar och pensioner. Följaktligen bör en sådan bestämmelse rikta sig mot sådana organ som betalar ut sådana ersättningar. I den mån uppgifterna finns hos en myndighet bryter en sådan uppgiftsskyldighet den sekretess som annars kan gälla hos myndigheten för den aktuella uppgiften. Detta följer av 14 kap. 1 § sekretesslagen. Skyldigheten att efterkomma en sådan begäran bör framgå av ersättningslagen och företrädarlagen.

5.3.5 Sekretess

Förslagen om skyldighet för garantitagare och utbetalare av ersättningar att lämna uppgifter medför att det hos den myndighet som handlägger ärenden om inkomstgaranti kommer att finnas uppgifter som rör enskildas personliga och ekonomiska förhållanden. Som framgår ovan kommer detta – med det avtal som man planerar att sluta om saken – i praktiken att vara SPV. Det kan emellertid tänkas att riksdagsförvaltningen i vissa undantagsfall ändå måste handlägga ett sådant ärende. Så kan t.ex. bli fallet under en övergångsperiod innan överföringen slutförts samt om avtalet upphör att gälla. Vidare kan uppgifter finnas hos Riksdagens besvärdsnämnd, om ett beslut som gäller inkomstgaranti skulle överklagas.

Som det nya systemet för inkomstrapportering är konstruerat kommer det i normalfallet aldrig att finnas några detaljerade uppgifter om inkomsterna. Det torde i praktiken bara vara när kontrollåtgärder vidtagits i enlighet med vad som beskrivits i det föregående som känsliga uppgifter kommer att finnas hos riksdagsförvaltningen, SPV eller besvärdsnämnden.

De uppgifter som kan förekomma i ärenden om inkomstgaranti är i första hand uppgifter om sådana inkomster som skall samordnas. Dessa inkomster är dels sjukbidrag och förtidspension, dels pensionsgrundande inkomst, dels inkomster av anställning eller uppdrag utomlands som inte beskattas i Sve-

rige, dels kompletterande delpension och dels pension och livränta i andra fall. I det följande lämnas en närmare beskrivning av vilken slags uppgifter som detta är fråga om.

Inkomster som är *pensionsgrundande* är i huvudsak alla inkomster som en anställd har, liksom arvoden av olika slag. Hos en offentlig arbetsgivare eller uppdragsgivare är sådana uppgifter i regel offentliga. Hos en privat arbetsgivare finns ingen lagreglerad offentlighet.

Uppgifter om *förtidspension* och *sjukbidrag* enligt lagen om allmän försäkring skyddas av sekretess. Av 7 kap. 7 § sekretesslagen följer att sekretess gäller hos bl.a. allmän försäkringskassa i ärende enligt lagstiftningen om allmän försäkring. Sekretessen gäller för uppgift om någons hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs. Eftersom begreppet personliga förhållanden i regel avser även uppgifter om en persons ekonomi, omfattar bestämmelsen såväl uppgifter om sjukperioder o.d. som uppgifter om en persons ekonomi, exempelvis om sjukpenninggrundande inkomst och sjukpenningens storlek (prop. 1979/80:2 Del A s. 190).

Uppgifter om *inkomster som inte beskattas i Sverige* torde i regel finnas hos utbetalaren, som i de här aktuella fallen finns i utlandet. Svenska regler om offentlighet och sekretess gäller inte för dessa uppgifter.

I övrigt skall enligt ersättningslagen samordning ske beträffande *kompletterande delpension*. Vidare skall *pension och livränta* samordnas i den mån detta inte skett inom ramen för den samordning som skall ske av förtidspension och sjukbidrag. Här handlar det främst om pensionsförmåner som utgår på grund av statlig eller kommunal tjänst eller från pensionsförsäkringar m.m. som betalats av en arbets- eller uppdragsgivare (förs. 1987/88:13 s. 7). I sammanhanget bör också nämnas att livränta kan utbetalas som ersättning för arbetsskada enligt lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring.

Förutom uppgifter om de inkomster som skall samordnas kommer också viss överskottsinformation att finnas hos berörda myndigheter efter det att särskilda kontrollinsatser gjorts. Sådana uppgifter kan avse exempelvis privata pensionsförsäkringar. I regel får sådana uppgifter betraktas som känsliga.

Uppgifter om de inkomster som nu är aktuella kan finnas hos allmän försäkringskassa, hos Riksförsäkringsverket, hos SPV, hos försäkringsbolag samt hos dem som administrerar olika pensionsavtal. Såvitt gäller uppgifter hos försäkringskassan och hos Riksförsäkringsverket gäller sekretess enligt den ovan nämnda bestämmelsen i 7 kap. 7 § sekretesslagen – bestämmelsen tar nämligen sikte även på uppgifter i ärende om arbetsskadeförsäkring och på uppgifter i ärenden om annan jämförbar ekonomisk förmån för enskild. För uppgifter hos SPV finns ingen sekretessregel. För uppgifter hos de organ som administrerar pensionsförmåner, t.ex. KPA, Alecta och Pressens pensionskassa, gäller ingen handlingsoffentlighet. Detsamma gäller försäkringsbolagen.

Den nu gjorda genomgången visar att de uppgifter som kan komma att lämnas i ärenden om inkomstgaranti finns hos såväl offentliga som privata

rättssubjekt och att uppgifter som finns hos det allmänna i vissa fall, men inte i alla, skyddas av sekretess. I de fall sekretess gäller har ett s.k. rakt skaderekvisit använts, dvs. sekretess gäller om det kan antas att den enskilde lider men. Frågan blir då om och i så fall i vilken utsträckning det kan anses motiverat att uppgifter som tillförs ett ärende om inkomstgaranti skyddas av sekretess.

Det finns goda skäl för en hög grad av öppenhet rörande uppgifter i ärenden om inkomstgaranti. En del uppgifter framstår som harmlösa, särskilt om det rör sig om en sedvanlig löneutbetalning för ett traditionellt arbete. Uppgiften att en person har en pension som grundas på kollektivavtal framstår inte heller som särskilt känslig. Även det förhållandet att inkomstuppgifterna rör personer som har eller har haft förtroendeuppdrag bidrar till att ge behovet av insyn särskild tyngd.

Mot dessa intressen står behovet av skydd för den personliga integriteten. Om vissa ersättningar framstår som harmlösa är detta inte fallet generellt. Särskilt i fråga om vissa uppdragsersättningar framstår saken som annorlunda. Som exempel kan nämnas arvoden för uppdrag som hänför sig till politiskt arbete, exempelvis arvoden för att skriva i en tidning. Andra uppgifter kommer från organ där det inte råder någon handlingsoffentlighet. Som exempel kan här nämnas uppgifter hos en pensionskassa eller ett försäkringsbolag. Härtill kommer att det i den aktuella typen av ärende kommer att finnas uppgifter som lämnats som svar på ett föreläggande från en myndighet, jfr förslaget i avsnitt 5.3.4 ovan. Detta ger naturligtvis skyddsaspekten särskild tyngd. Här finns vissa likheter med de uppgifter som skyddas i taxeringsförfarandet. Där har bl.a. just tvånget att lämna uppgifter motiverat det starka sekretesskyddet. Vidare kommer det i ärenden om inkomstgaranti att finnas en mängd uppgifter om en persons ekonomiska förhållanden. Slutligen kan framhållas att det finns en risk för att det i ärenden om inkomstgaranti kan förekomma uppgifter som saknar betydelse för bedömningen av rätten till ersättning. Det vore olyckligt om sådana uppgifter skulle behöva komma till allmän kännedom enbart därför att den som har lämnat dem inte insåg att de var överflödiga.

Vid en samlad bedömning av de intressen som står mot varandra väger skyddsaspekten så tungt att uppgifterna i ett ärende om inkomstgaranti i vissa fall bör kunna skyddas av sekretess.

Frågan blir då hur stark den sekretessen bör vara. Som framgår ovan gäller sekretess på jämförbara områden, om det kan antas att den enskilde lider men om uppgiften röjs. En sådan regel innebär att uppgifter som huvudregel kan lämnas ut samtidigt som känsliga uppgifter inte behöver lämnas ut. En sådan regel passar väl för att skydda det som kan behöva skyddas i den aktuella typen av ärenden, eftersom en betydande del av de uppgifter som kommer att finnas hos riksdagsförvaltningen eller den myndighet som handlägger ärenden om inkomstgaranti i regel kan lämnas ut. I vissa fall är uppgifterna inte heller sekretesskyddade i den verksamhet varifrån de inhämtats.

Mot bakgrund av det anförda bör sekretess gälla, om det kan antas att den enskilde lider men eller skada om uppgifterna röjs. Som exempel på uppgifter som normalt sett kan lämnas ut utan begränsning kan nämnas bl.a. de uppgifter som lämnas på årsuppgiften och de uppgifter som finns i den årliga preliminära inkomstuppgiften. Även uppgifter som normalt sett är offentliga i den verksamhet varifrån de inhämtats bör kunna lämnas ut.

Som exempel på uppgifter som normalt sett bör betraktas som känsliga och inte lämnas ut kan – i enlighet med vad som anförts i det föregående – nämnas uppgifter som inhämtats i kontrollsyfte. Här handlar det bl.a. om uppgifter rörande pensionsförsäkringar och arvodesinkomster som är hänförliga till opinionsbildande arbete. Också annan överskottsinformation kan vara känslig.

Det särskilda intresse av insyn som finns i denna typ av ärenden bör tillgodoses genom att de beslut som fattas undantas från sekretessen.

En ny bestämmelse bör införas i sekretesslagen i enlighet med det anförda.

5.3.6 Omprövning och återbetalning

Av de nu gällande tillämpningsföreskrifterna framgår att återkrav kan ske när för mycket inkomstgaranti utbetalats. Det har inte framkommit något som talar för att återkravsregeln behöver modifieras. Även fortsättningsvis bör alltså inkomstgaranti som betalats ut med för högt belopp kunna krävas tillbaka (för en redovisning av olika typer av återkravsregler se Lavin, Återbetalning av social ersättning, 1986). Mot bakgrund av att förutsättningarna för att få inkomstgaranti och reglerna om kontroll av utbetalningarna lagreglerats bör också frågan om återkrav tas in i lag (jfr rättsfallet NJA 1984 s. 648).

För tydlighetens skull bör den nya bestämmelsen om återkrav avfattas så att det framgår att återkrav kan komma att ske såväl i samband med årsavstämningen som efter det att de kontrollåtgärder som föreslagits i föregående avsnitt vidtagits.

För att undvika orimliga konsekvenser, om exempelvis garantitagaren drabbats av en svår sjukdom eller av annan anledning har en nedsatt betalningsförmåga, bör det finnas en möjlighet till eftergift av hela eller av delar av återbetalningsskyldigheten.

En fråga som hänger samman med möjligheterna att kräva tillbaka för mycket utbetalad inkomstgaranti är möjligheten att debitera ränta. Den som fått ut för mycket pengar har i praktiken fått en kredit med det beloppet. I regel rör det sig om mindre belopp, men det har också förekommit att stora summor har krävts tillbaka. I sådana fall framstår det som rimligt att vederbörande får betala ränta på beloppet.

Systemet med inkomstgarantier är uppbyggt så att fråga är om preliminära uppgifter som föranleder preliminära utbetalningar varefter en slutlig avräkning sker vid årsavstämningen. I syfte att motverka alltför stora differenser vid årsavstämningen har i avsnitt 5.3.3 ovan föreslagits att garantitagaren skall vara skyldig att anmäla väsentligt ändrade inkomstförhållanden. Det

saknas därför anledning att kräva ränta på för högt utbetalade belopp innan årsavstämning skett.

På det belopp som krävs tillbaka i samband med årsavstämning eller senare bör dock ränta kunna debiteras. Skyldigheten att betala ränta bör anges i lag. En närmare beskrivning av i vilka fall som ränta skall tas ut bör göras i tillämpningsföreskrifterna.

Sammantaget innebär det anförda att reglerna om återkrav i tillämpningsföreskrifterna bör föras över till ersättningslagen och företrädarlagen samt att det av de nya bestämmelserna bör framgå när i tiden återkrav kan ske, att återkrav får efterges i vissa fall och att ränta kan debiteras.

5.3.7 Riksdagsförvaltningen bör besluta om rätt till inkomstgaranti utan ansökan

I dag måste den som vill ha ett beslut om inkomstgaranti ansöka om det (13 kap. 17 § ersättningslagen och 9 kap. 17 § företrädarlagen).

I praktiken går det till så att riksdagsförvaltningen gör en beräkning för varje avgången ledamot av hur länge inkomstgarantin skall utgå och med vilket belopp. Detta underlag jämte ansökningshandlingar skickas till den berörde. En del av dem som lämnar riksdagen ansöker sedan om inkomstgaranti varefter den betalas ut löpande. Andra ansöker om inkomstgaranti men har sådana inkomster att de inte har rätt till någon utbetalning. I dessa fall fattas ett beslut om rätt till inkomstgaranti, men det görs alltså inga utbetalningar. Ytterligare andra ansöker aldrig om inkomstgaranti. I dessa fall fattas inte något beslut om rätten till inkomstgaranti.

Såvitt gäller den sistnämnda gruppen kan vissa handlägningsproblem uppkomma. De grundläggande uppgifterna om deras tjänstgöring går visserligen att ta reda på i efterhand, men uppgifter som behövs för att bestämma garantiunderlaget är svårare att sammanställa längre fram eftersom det i en del fall kräver uppräknig av äldre ledamotsarvoden med utgångspunkt i basbeloppet. Det finns därför skäl att överväga en annan ordning för beslutsfattandet rörande inkomstgarantier. En sådan ordning skulle kunna vara att beslut generellt fattas oberoende av om ansökan gjorts. Sedan skulle det få ankomma på respektive garantitagare att begära utbetalning av beloppet och i samband med detta redovisa preliminära samordningsbara inkomster.

Det finns flera fördelar med att riksdagsförvaltningen fattar beslut om rätt till inkomstgaranti utan en föregående ansökan från ledamoten. En sådan ordning innebär att det blir lättare att få en samlad bild av riksdagens åtaganden i fråga om avgångna ledamöter. Dessutom slipper den som bara vill ha garantin fastställd att lämna uppgifter om sin ekonomi, något som i vissa fall kan vara känsligt ur integritetssynpunkt. Slutligen blir systemet med inkomstgaranti mer lättadministrerat hos SPV. Verkets uppgifter blir på detta sätt i princip begränsat till att se till att rätt belopp betalas ut.

Slutsatsen blir att riksdagsförvaltningen bör fatta beslut om rätt till inkomstgaranti utan att garantitagaren i förväg har ansökt om det. Detta kräver

ändringar såväl i ersättningslagen och företrädarlagen som i tillämpningsföreskrifterna.

5.4 Överklagande

Enligt 9 kap. 5 § riksdagsordningen skall beslut i förvaltningsärende som fattats av riksdagens organ vid överklagande prövas av Regeringsrätten i de fall som särskilt anges av riksdagen och i övrigt av Riksdagens besvärsnämnd.

Av lagen (1989:186) om överklagande av administrativa beslut av riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter, nedan kallad överklagandelagen, framgår att överklaganden av den typ av beslut som det här är fråga om prövas av Riksdagens besvärsnämnd.

Som framgår ovan är tanken att riksdagsförvaltningen skall fatta ett beslut om rätt till inkomstgaranti och att den fortsatta handläggningen skall ske hos SPV. Beslut kan då komma att fattas av verket om bl.a. återbetalning av för mycket utbetald ersättning. SPV:s beslut överklagas i regel till allmän förvaltningsdomstol, vilket följer av 22 a § förvaltningslagen (1986:223). Detta innebär att besluten överklagas till länsrätten.

Det sagda aktualiserar frågan om vilken slags överprövning som bör erbjudas den som inte är nöjd med ett beslut i ett ärende om inkomstgaranti. Här kan till att börja med framhållas att tanken med att låta SPV ta hand om hanteringen av inkomstgarantierna endast är att bättre ta till vara statens samlade resurser i fråga om hantering av pensionsförmåner. Det saknas anledning att låta detta inverka på frågan om hur en överprövning av besluten skall ske.

I sammanhanget bör också noteras att en tvist om inkomstgaranti enligt ersättningslagen eller företrädarlagen torde vara att anse som en tvist om en sådan civil rättighet som avses i artikel 6 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Detta i sin tur innebär att det måste finnas en möjlighet att få saken prövad av ett organ som uppfyller kraven på en oavhängig och opartisk domstol. Från Europadomstolens praxis kan nämnas att domstolen i fallet Ringeisen ansett att en österrikisk speciell nämnd för jordärenden ansetts uppfylla kravet på domstol. Fri- och rättighetskommittén (SOU 1994:117 s. 96 f) drog av fallet slutsatsen att som domstol enligt konventionens krav även godkänns organ som betecknas som nämnder, råd, tribunaler m.m. Av avgörande betydelse är dock, framhöll kommittén, att sammansättningen i dessa organ är sådan att den enskilde är berättigad till en opartisk prövning. Att intresseledamöter eller experter i form av offentliganställda tjänstemän deltar i prövningen är accepterat så länge prövningen kan anses vara opartisk. Ledamöterna skall dessutom inte vara möjliga att avsätta förrän efter en längre tid. Slutligen krävs att åtminstone någon i nämnden har domarkompetens.

Riksdagens besvärsnämnd leds av en ordförande som skall vara eller ha varit ordinarie domare. Vidare består nämnden av riksdagsledamöter. Samtliga väljs av riksdagen för en mandatperiod. Nämnden uppfyller sannolikt

kravet på en opartisk och oavhängig domstol. Det finns alltså inte av hänsyn till Sveriges internationella åtaganden någon anledning att ändra på den ordning som i dag gäller för överprövning av beslut som fattats av riksdagsförvaltningen.

Härtill kommer att det inte helt går att bortse från risken att samma typ av frågor kommer under prövning samtidigt i två olika organ, om man låter SPV:s beslut bli överprövade i förvaltningsdomstol. Dels kommer vissa beslut om årsavstämning att fattas i riksdagsförvaltningen även efter det att SPV tagit över handläggningen vid årsskiftet. Detta rör främst sådana fall där den löpande inkomstgarantin redan utbetalats av riksdagsförvaltningen. Dels kan det inte uteslutas att övergångsproblem kan uppkomma i samband med att avtalet med SPV upphör att gälla.

Slutligen kan det noteras att processekonomiska skäl talar emot att låta vissa ärenden om inkomstgaranti prövas av Riksdagens besvärsnämnd och vissa i allmän förvaltningsdomstol. Att riksdagsförvaltningens beslut om rätt till inkomstgaranti även fortsättningsvis bör överprövas av besvärsnämnden framstår som klart. Om allmän förvaltningsdomstol skulle få pröva överklaganden av beslut som fattats av SPV rörande återkrav m.m. skulle detta fordra att en kompetens rörande samma regelverk byggdes upp även i den organisationen.

Det framstår mot denna bakgrund som en bättre lösning att inte ändra på den ordning som gäller för överprövning av förvaltningens beslut i hithörande frågor. Även i fortsättningen bör alltså beslut rörande inkomstgarantierna överklagas hos Riksdagens besvärsnämnd. Det skulle visserligen kunna hävdas att den hänvisning till överklagandelagen som tagits i den i avsnitt 5.2. föreslagna bestämmelsen i 2 a § lagen med instruktion för riksdagsförvaltningen skulle innebära att överklagandelagens bestämmelser skulle gälla också beslut som fattats av SPV. Tydlighetsskäl talar dock för att det i överklagandelagen bör tas in en bestämmelse av innebörd att lagens bestämmelser också gäller när ett beslut fattats av en annan myndighet med stöd av ett avtal med riksdagsförvaltningen.

5.5 Ikraftträdande och behovet av övergångsbestämmelser

Förslagen bör träda i kraft den 1 januari 2003.

Bestämmelserna rörande garantitagares och utbetalares skyldighet att lämna uppgifter, möjligheterna att stoppa utbetalningar, återkrav och sekretess tar sikte på hur handläggningen av ärenden skall gå till. Ingenting hindrar att dessa regler tillämpas direkt i de ärenden som finns vid ikraftträdandet. Såvitt gäller återkravsregeln bör särskilt framhållas att den inte innebär någon materiell förändring för garantitagaren eftersom motsvarande reglering tidigare fanns i tillämpningsföreskrifterna. I dessa delar krävs alltså inga övergångsbestämmelser.

Förslaget att garantitagaren skall vara skyldig att i vissa fall betala ränta kommer i praktiken aldrig att kunna innebära att garantitagaren blir skyldig att betala ränta för tid som ligger före ikraftträdandet. Inte heller här krävs någon särskild övergångsregel.

I vissa fall kommer återbetalningskrav som beslutas i samband med årsavstämning att avse belopp som utbetalats före ikraftträdandet. Möjligheten till eftergift bör även gälla i dessa fall. Detta kräver ingen övergångsbestämelse.

När det sedan gäller den nya regleringen av hur beslut skall fattas om inkomstgaranti kan konstateras att de beslut som fattats före ikraftträdandet innebär dels att garantitagaren har rätt till inkomstgaranti, dels att sådan skall betalas ut. Den nya beslutsordningen innebär inte att dessa garantitagare nu måste ansöka om utbetalning av inkomstgaranti; de gamla besluten gäller således alltså. Däremot måste garantitagaren naturligtvis redovisa en preliminär inkomstuppgift för kommande kalenderår. Den frågan regleras dock i tillämpningsföreskrifterna till ersättningslagen och företrädarlagen. I praktiken kommer alltså förslaget om ändrade beslutsrutiner att gälla dem som avgår efter ikraftträdandet.

Sammantaget innebär det anförda att det inte krävs några särskilda övergångsbestämmelser.

De nya reglerna bör utvärderas när de varit i kraft en tid.

6 Författningskommentar

6.1 Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

9 kap. 28 §

I paragrafen, som är ny, föreskrivs sekretess för uppgifter i ärenden om inkomstgaranti för den som har varit riksdagsledamot eller Sveriges företrädare i Europaparlamentet. Sådana uppgifter kan finnas dels hos riksdagsförvaltningen, dels hos SPV och dels – efter överklagande – hos Riksdagens besvärdsnämnd.

Som framgår av avsnitt 5.3.5 finns det en del uppgifter som normalt sett kan lämnas ut utan begränsning. Detta gäller bl.a. de uppgifter som lämnas på årsuppgiften och de uppgifter som finns i den årliga preliminära inkomstuppgiften.

I övrigt rör det sig om uppgifter som kommit in som ett led i kontrollen av att garantitagarens uppgifter är riktiga. Här handlar det bl.a. om uppgifter i slutskattebeskedet. Sådana uppgifter torde det sällan möta några hinder att lämna ut. Vidare kommer där att finnas uppgifter som lämnats som svar på en begäran enligt 13 kap. 19 och 20 §§ ersättningslagen eller enligt motsvarande regler i företrädarlagen. Sådana uppgifter kommer i vissa fall att röra sådant som skyddas av sekretess på andra håll. Det är framför allt i dessa fall som det kan bli aktuellt att inte lämna ut uppgifter. Detsamma gäller sådana uppgifter som inhämtats från verksamheter där det inte råder någon handlingsoffentlighet, exempelvis försäkringsbolag.

Överskottsinformation som lämnats i ett ärende får anses ha ett särskilt starkt skyddsbehov. Sådana uppgifter bör i regel inte lämnas ut.

Undantagsregeln för beslut i ärenden om inkomstgaranti syftar främst på själva besluten om rätt till inkomstgaranti, om årsavstämning och om återkrav.

6.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1989:186) om överklagande av administrativa beslut av riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter

I 1 § har ett nytt *andra stycke* lagts till. Tillägget innebär att de beslut som en annan myndighet fattar inom ramen för ett uppdrag från riksdagsförvaltningen inte skall överklagas på det sätt som annars gäller för överklagande av myndighetens beslut. Efter en överföring av administrationen av inkomstgarantierna till SPV kommer verkets beslut således att överklagas hos Riksdagens besvärdsnämnd. För verkets del innebär det bl.a. att överklaganden skall översändas till besvärdsnämnden och att yttranden i förekommande fall skall lämnas till nämnden.

6.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter

Ändringarna tar sikte på handläggningen av ärenden om inkomstgaranti.

13 kap. 17 §

Paragrafen innehåller regler avseende inkomstgaranti och efterlevandeskydd. Ändringarna innebär att reglerna om inkomstgaranti brutits ut och – med vissa ändringar – förts över till 18 §.

13 kap. 18 §

Paragrafen, som är ny, innehåller regler om ansökningar om utbetalning av inkomstgaranti.

Första stycket motsvarar delvis första stycket i det tidigare 13 kap. 17 §. En saklig förändring är dock att ansökan om rätt till inkomstgaranti inte behöver göras. Tanken är att ett sådant beslut skall fattas självant av riksdagsförvaltningen. Däremot måste den som vill ha inkomstgaranti utbetald göra ansökan om det. I enlighet med vad som föreslås i avsnitt 5.2 kommer detta i praktiken att få göras hos SPV.

Till *andra stycket* har andra stycket i 17 § överförts utan sakliga ändringar. Att utbetalning av inkomstgaranti inte kan ske för längre tid tillbaka än sex månader gäller om garantitagaren inte tidigare ansökt om utbetalning. Den som har sådana inkomster att det är tveksamt om inkomstgaranti skall betalas ut bör alltså alltid ansöka om utbetalning för att inte riskera att förlora rätten till inkomstgaranti som avser tid längre tillbaka än sex månader.

13 kap. 19 §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om olika skyldigheter för garantitagaren.

Bestämmelsen i *första stycket* ersätter en regel i andra stycket andra meningen i tillämpningsföreskrifterna till 13 kap. 9–12 §§. Förslaget, som motiverats i avsnitt 5.3.3, innebär att den som begär inkomstgaranti är skyldig att lämna de upplysningar som krävs för att bestämmelserna i ersättningslagen skall kunna tillämpas. Främst handlar detta om uppgifter om vem som betalat ut olika ersättningar, när utbetalningen gjorts och med vilket belopp.

En begäran om uppgifter kan i princip framställas när som helst under handläggningen av ett ärende. Sålunda kan det – om än i rena undantagsfall – bli aktuellt att begära in uppgifter från garantitagaren redan i samband med att en ansökan om utbetalning av inkomstgaranti prövas. Det stora flertalet tillfällen när den föreslagna möjligheten torde komma att utnyttjas är i stället när uppgifterna som lämnas inför årsavstämningen avviker kraftigt från tidigare lämnade uppgifter. Vidare kan en begäran komma att framställas när riksdagsförvaltningen gjort ett stickprov hos skattemyndigheten när den slutliga

taxeringen är klar. Det är dock inte meningen att taxeringsuppgifter skall kontrolleras rutinmässigt och därefter rutinmässigt föranleda förelägganden för garantitagarna att lämna uppgifter.

Om begärda uppgifter inte lämnas, kan riksdagsförvaltningen stoppa kommande utbetalningar av inkomstgaranti. Självfallet skall utbetalningarna återupptas, om begärda uppgifter lämnas. Att den som inte alls lämnar preliminär inkomstuppgift eller årsuppgift kan komma att drabbas av att utbetalningarna stoppas följer av tillämpningsföreskrifterna till 9–12 §§.

I *andra stycket* har – i enlighet med vad som sagts i avsnitt 5.3.3 – föreskrivits att garantitagaren själv skall lämna uppgifter om ändrade förhållanden. Skyldigheten att komplettera tidigare uppgifter har begränsats till sådant som innebär väsentliga förändringar. Här torde det i regel komma att röra sig om beloppsmässiga bedömningar. Som ett riktmärke bör gälla att inkomsterna förändras med minst 30 000 kr på ett år. Som regel bör också det förhållandet att garantitagaren övergår till att bedriva någon form av näringsverksamhet redovisas. Det faktum att bestämmelsen utformats som en skyldighet för garantitagaren utesluter naturligtvis inte att garantitagaren själv också vid mindre inkomstförändringar anmäler detta till riksdagsförvaltningen.

I denna del har det inte föreskrivits någon särskild sanktion för den som inte lämnar uppgifter. Det bör dock påpekas att den som inte lämnar uppgifter som påverkar inkomstgarantin i den riktningen att garantin skall utgå med lägre belopp, kommer att bli återbetalningsskyldig som en följd av den årliga avstämningen. Ränta kommer att tas ut på beloppet. Det ligger därför i garantitagarens eget intresse att underrätta riksdagsförvaltningen om väsentligt ändrade förhållanden för att på så sätt undvika att årsavstämningen leder till en alltför stor skuld.

I *tredje stycket* har föreskrivits att lämnade uppgifter på heder och samvete skall vara riktiga.

13 kap. 20 §

I paragrafen, som är ny, åläggs den som betalt ut ersättning till en garantitagare att lämna uppgifter som behövs för att reglerna rörande inkomstgaranti skall kunna tillämpas. Syftet med bestämmelsen är – som framgår i avsnitt 5.3.4 – att göra det möjligt att stämma av de belopp som en garantitagare presenterat som svar på en begäran som avses i 19 § första stycket.

De uppgifter som det kan bli aktuellt att begära ut är sådant som är av betydelse för tillämpningen av ersättningslagen. Här rör det sig i praktiken om uppgifter som krävs för att det skall gå att bedöma om inkomsterna i fråga är sådana att de skall samordnas med inkomstgarantin.

Att i detalj ange vilka slags uppgifter som krävs för att fatta korrekta beslut låter sig inte göras på förhand. Detta får i stället avgöras från fall till fall. Uppgifter som typiskt sett kan komma att begäras ut är storleken på olika ersättningar och tidpunkten för utbetalningen.

13 kap. 21 §

Paragrafen, som är ny, innehåller regler om återbetalningsskyldighet och ränta. Dessa frågor har behandlats i avsnitt 5.3.6.

Paragrafens *första stycke* anger i vilka fall garantitagaren kan bli återbetalningsskyldig. Bestämmelserna ersätter andra meningen i tredje stycket av tillämpningsföreskrifterna till 13 kap. 9–12 §§. Ändringen innebär att möjligheten att återkräva inkomstgaranti nu lagregleras. I sak innebär detta ingen förändring.

Det ligger i sakens natur att återkrav efter det att slutlig inkomstgaranti beslutats i praktiken inte kan ske förrän upplysningar inhämtats hos garantitagaren och utbetalare.

I *andra stycket* slås fast att den som är återbetalningsskyldig också är skyldig att betala ränta. En närmare reglering av skyldigheten att betala ränta bör tas in i tillämpningsföreskrifterna.

I *tredje stycket* har en möjlighet till eftergift införts.

6.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1996:304) om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet

Ändringarna i 9 kap. 17–21 §§ motsvarar dem som gjorts i ersättningslagen.

6.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen

2 a §

Paragrafen, som är ny, innehåller regler för överlämnande av handläggningen av ärenden till en annan myndighet.

I *första meningen* slås fast att riksdagsförvaltningen har en uttrycklig rätt att överlämna handläggningen av frågor rörande vissa förmåner till en annan myndighet. Av hänvisningen till 2 § 3 framgår att det endast är i fråga om handläggningen av ärenden som den andra myndigheten kan ges behörighet att agera. Föreskriftsrätten i 2 § 2 kan alltså inte överlåtas.

Flera av de regler som den andra myndigheten har att tillämpa är utformade så att det inte direkt framgår vem som skall agera. Så är t.ex. fallet i fråga om garantitagarens återbetalningsskyldighet, se 13 kap. 21 ersättningslagen. Självfallet kan den andra myndigheten fatta sådana beslut. För de fall där det uttryckligen anges att det är riksdagsförvaltningen som skall agera på visst sätt har det i *andra meningen* angetts att vad som i sådana fall gäller för riksdagsförvaltningen i stället skall gälla den andra myndigheten.

7 Riksdagsstyrelsens lagförslag

Riksdagsstyrelsen har följande förslag till lagtext.

7.1 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs att det i sekretesslagen (1980:100)¹ skall införas en ny paragraf, 9 kap. 28 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

28 §

Sekretess gäller hos myndighet för uppgift om enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden i ärende om inkomstgaranti för den som varit riksdagsledamot eller Sveriges företrädare i Europaparlamentet, om det kan antas att den som uppgiften rör lider skada eller men om uppgiften röjs.

Sekretess gäller inte beslut som fattas i ett sådant ärende.

För uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003.

¹ Lagen har tryckts om 1992:1474.

7.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1989:186) om överklagande av administrativa beslut av riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1989:186) om överklagande av administrativa beslut av riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §²

Denna lag gäller överklagande av beslut av

- a) riksdagsförvaltningen
- b) Riksbanken
- c) Riksdagens ombudsmän
- d) Riksdagens revisorer.

Lagen gäller även överklagande av beslut som fattats av en annan myndighet i riksdagsförvaltningens ställe.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003.

² Senaste lydelse 2000:428.

7.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter

dels att 13 kap. 17 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas fyra nya paragrafer, 13 kap. 18–21 §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 kap.

17 §³

Den som vill komma i åtnjutande av inkomstgaranti eller efterlevandeskydd skall göra ansökan hos riksdagsförvaltningen.

Inkomstgaranti kan inte betalas för längre tid tillbaka än sex månader före ansökningsmånaden.

Efterlevandeskydd kan inte betalas för längre tid tillbaka än två år före ansökningsmånaden.

Den som vill ha efterlevandeskydd skall ansöka om det hos riksdagsförvaltningen.

18 §

Den som vill att inkomstgaranti skall betalas ut skall ansöka om det hos riksdagsförvaltningen.

Inkomstgaranti kan inte betalas ut för längre tid tillbaka än sex månader före ansökningsmånaden.

19 §

Riksdagsförvaltningen får begära att den som ansökt om utbetalning av inkomstgaranti skall lämna de uppgifter som behövs för tillämpningen av denna lag. Om garantitagaren inte lämnar begärda uppgifter, får riksdagsförvaltningen hålla inne utbetalningen av inkomstgaranti.

Den som har beviljats utbetalning av inkomstgaranti skall självant lämna uppgift till riksdagsförvaltningen om sådana väsentligt ändrade

³ Senaste lydelse 2000:432.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

inkomstförhållanden som kan påverka ersättningen.

Den som begär utbetalning av inkomstgaranti skall på heder och samvete intyga att uppgifter som lämnas i ett sådant ärende är riktiga.

20 §

Arbetsgivare och annan som har betalat ut ersättning eller förmån skall på begäran av riksdagsförvaltningen lämna de uppgifter för namngiven person om sådana förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av denna lag.

21 §

Om årsavstämningen visar att inkomstgaranti betalats ut med för högt belopp skall garantitagaren betala tillbaka mellanskillnaden. Detsamma gäller om det senare framkommer att inkomstgaranti betalats ut med för högt belopp.

Garantitagaren skall betala ränta på det belopp som krävs tillbaka.

Om det finns särskilda skäl får återkravet efterges helt eller delvis.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003.

7.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:304) om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1996:304) om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet

dels att 9 kap. 17 § samt rubriken närmast före nämnda paragraf skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas fyra nya paragrafer, 9 kap. 18–21 §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Ansökan

Den som vill ha *inkomstgaranti* eller efterlevandeskydd skall ansöka om det hos riksdagsförvaltningen.

Inkomstgaranti kan inte betalas för längre tid tillbaka än sex månader före ansökningsmånaden.

Efterlevandeskydd kan inte betalas för längre tid tillbaka än två år före ansökningsmånaden.

Föreslagen lydelse

Handläggning av ärenden

9 kap.

17 §⁴

Den som vill ha efterlevandeskydd skall ansöka om det hos riksdagsförvaltningen.

18 §

Den som vill att inkomstgaranti skall betalas ut skall ansöka om det hos riksdagsförvaltningen.

Inkomstgaranti kan inte betalas för längre tid tillbaka än sex månader före ansökningsmånaden.

19 §

Riksdagsförvaltningen får begära att den som ansökt om utbetalning av inkomstgaranti skall lämna de uppgifter som behövs för tillämpningen av denna lag. Om garantitagaren inte lämnar begärda uppgifter, får riksdagsförvaltningen hålla inne utbetalningen av inkomstgaranti.

Den som har beviljats utbetalning av inkomstgaranti skall självant lämna uppgift till riksdagsförvalt-

⁴ Senaste lydelse 2001:1001.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

ningen om sådana väsentligt ändrade inkomstförhållanden som kan påverka ersättningen.

Den som begär utbetalning av inkomstgaranti skall på heder och samvete intyga att uppgifter som lämnas i ett sådant ärende är riktiga.

20 §

Arbetsgivare och annan som har betalat ut ersättning eller förmån skall på begäran av riksdagsförvaltningen lämna de uppgifter för namn-given person om sådana förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av denna lag.

21 §

Om årsavstämningen visar att inkomstgaranti betalats ut med för högt belopp skall garantitagaren betala tillbaka mellanskillnaden. Detsamma gäller om det senare framkommer att inkomstgaranti betalats ut med för högt belopp.

Garantitagaren skall betala ränta på det belopp som krävs tillbaka.

Om det finns särskilda skäl får återkravet efterges helt eller delvis.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003.

7.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen

Härigenom föreskrivs att det i lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen skall införas en ny paragraf, 2 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagna lydelse

2 a §

Riksdagsförvaltningen får överlämna en uppgift att handlägga frågor som anges i 2 § första stycket 3 till en annan myndighet. Vad som sägs om riksdagsförvaltningen skall i sådant fall gälla den myndigheten såvitt angår vad som föreskrivs i

1. 1 och 5 §§ lagen (1989:186) om överklagande av administrativa beslut av riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter,

2. 13 kap. 18–21 §§ lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter samt

3. 9 kap. 18–21 §§ lagen (1996:304) om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003.